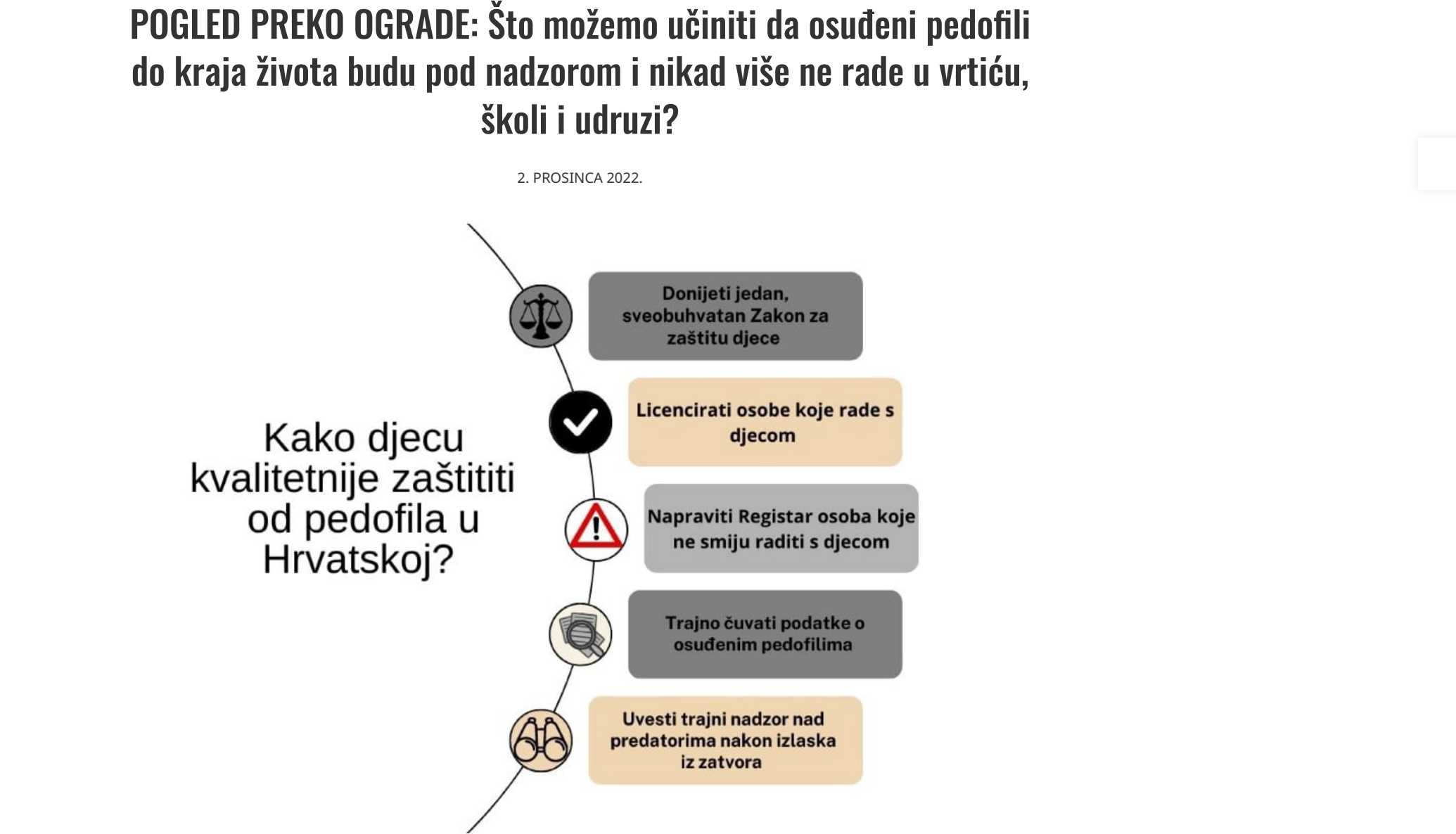

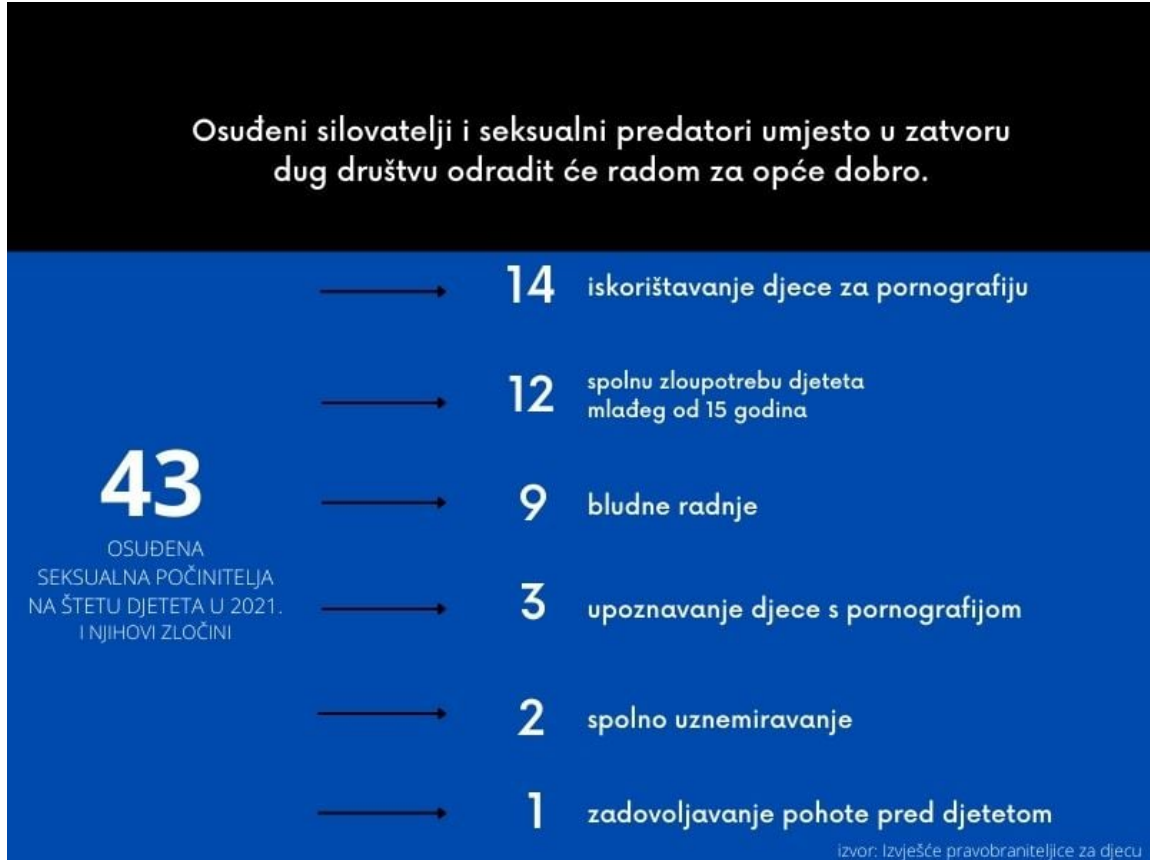
Osuđeni pedofil, kao i svaka osoba koja nije pravomoćno osuđena za kazneno djelo spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta, ali ima spolni nagon prema djetetu nema što raditi u vrtiću, školi, udruzi, klubu ili domu za djecu.

Nije joj mjesto ni u bilo kojoj drugoj organizaciji koja djecu okuplja i brine se za njih i to do kraja svog života.

Ova izjava, s kojom se slažu svi stručnjaci za zaštitu djece i koja predstavlja ono što je svakom prosječnom građaninu sasvim logično i jasno, nažalost, nije jasno i samom hrvatskom sustavu.

U našem [serijalu](#) prikazali smo kako sustav nažalost, još uvijek dopušta da osuđeni pedofil nakon izlaska iz zatvora i kad mu se brišu podatci iz Kaznene evidencije nakon roka rehabilitacije može voditi normalan život i doći u kontakt te raditi s djecom. Može biti odgojitelj, učitelj, trener, može posvojiti ili udomiti dijete, voditi udругu za djecu s teškoćama u razvoju...

Male kazne za počinitelje kao i činjenica da se kazne zatvora (npr. za korištenje ili raspačavanje dječje pornografije, intimne dodire i slično) u sustavu puno puta zamijene radom za opće dobro ne daju dobru sliku o Hrvatskoj kao zemlji koja problemu pedofilije pristupa dovoljno ozbiljno.

Dok služi kaznu, samo će jedan od pet osuđenih pedofila proći psihološki ili psihijatrijski tretman. Nakon izlaska iz zatvora, tek jedan od stotinu ima neku vrstu nadzora ili zabrane. Sve ovo stvara dojam da ono što su napravili „i nije tako važno“.

Nažalost, tu [perspektivu imaju i žrtve](#), koje se često predugo „povlače“ po sudovima, svjedočenjima, dokazivanjima, a sva muka završi gotovo na simboličnoj presudi i minimalnoj kazni za počinitelja. Mnogi roditelji i djeca zato neće ni prijaviti ove slučajeve, iako ih je iz godine u godinu sve više.

Cilj našeg serijala koji završavamo nije bio samo uperiti reflektor na sve mane i crne rupe u zakonu kroz koje se provlače seksualni predatori djece. Željeli smo „probuditi javnost“, ali i ponuditi rješenja bazirana na višegodišnjem i stručnom radu ljudi koji rade i sa žrtvama, ali i počiniteljima, ljudima iz sustava, kao i svima uključenima u proces zaštite djeteta i provođenja prava i pravednosti.

U ovom završnom dijelu, dakle, odgovaramo na pitanje: što Hrvatska može, ali i mora učiniti kako bi bolje zaštitila djecu od ovog važnog problema u našem društvu? Što može naučiti pogledom preko ograde – od drugih zemalja koje bolje rješavaju ovaj problem i kvalitetnije štite žrtve te jačaju civilni sektor da prije primijeti, prijavi, ali i „na radaru“ drži predatora?

PRIJE TRI GODINE U ZATVORIMA BILO 350 SEKSUALNIH PREDATORA DJECE. DANAS IH JE 90. OSTALIH 260 JE VEĆ VANI, DUG DRUŠTVU SU VRATILI. ILUSTRACIJA, PIXABAY.COM

STO ZAKONA, A DIJETE NEZAŠTIĆENO

Odgovor nudi pravobraniteljica za djecu Helenca Pirnat Dragičević. Njen Ured godinama se bori s „vjetrenjačama hrvatskih zakona“ i zasad je jedini, uz Ministarstvo pravosuđa i uprave koji nam je odgovorio na sva naša pitanja.

Jer, o sudskoj praksi – malim kaznama, premalom broju mjera, sustavu bez nadzora i drugim temama koje smo otvorili u serijalu za komentar i objašnjenje, između ostalih, pitali smo i Visoki kazneni sud RH, Vrhovni sud RH kao i Odbor za pravosuđe Hrvatskog sabora.

Vrhovni sud odgovorio je kratkim priopćenjem:
-Predsjednik suda je već više puta istaknuo svoje shvaćanje da u kaznenoj grani sudovanja postoji problem izricanja preblagih kazni. Još 26. srpnja 2022. godine Predsjednik je naložio predsjednicima općinskih i županijski sudova da sazovu sjednice odjela na kojima bi se raspravljalo o kaznenoj politici.

To se posebno odnosi na kaznena djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djece. Predsjednik moli za strpljenje, te će i tema za koju se zanimate doći na dnevni red – stoji u odgovoru na naš upit.

Visoki kazneni sud RH i Odbor za pravosuđe Hrvatskog sabora nisu nam još odgovorili na pitanja.

I na ovom primjeru pokazuje se glavni problem koji muči i područje zaštite djece u Hrvatskoj: djecu štiti niz zakona, protokola i propisa, no sami nisu dovoljno povezani.
Sve je rascjepkano, upozorava pravobraniteljica, što za posljedicu ima slabu zaštitu djece, kao i nedovoljnu kontrolu seksualnih predatora.

PRAVOBRANITELJICA ZA DJECU HELENCA PIRNAT DRAGIČEVIĆ, FOTO: DIJETE.HR

Prilikom vidi u novom, posebnom zakonu koji bi objedinio sva važna pitanja i, najvažnije, donio konkretne mehanizme za poboljšanje situacije u Hrvatskoj.

– Pristup zaštiti djece mora biti sveobuhvatan. Zato nam treba jedinstven Zakon o zaštiti djece koji bi jasno propisao uvjete tko i kako može raditi s djecom (licenciranje), kako provjeriti osobu koja dolazi u kontakt s djecom, zakon koji će osigurati mehanizme zaštite u slučaju da je dijete ugroženo, ali i koji će budno paziti da se te zakonske odredbe i provedu – objašnjava pravobraniteljica.

Upozorava na puno slučajeva u kojima se seksualni predatori djece „provuku“ ispod radara, što zbog manjkavosti zakona, što zbog toga što ih poslodavac ne provjeri prije primanja na radno mjesto, jer im je istekla rehabilitacija ili jednostavno zato jer ih – nitko ne nadzire.

Sudska praksa pokazuje da se za spolne delikte na štetu djecu većinom izriču blaže kazne, te za njih rehabilitacija nastupa nakon 6 godina.

FOTO: ILUSTRACIJA, CANVA

– Stoga se zalažemo za uvođenje posebnog registra osoba koje ne smiju raditi s djecom, u kojem bi se podaci čuvali neovisno o nastupu rehabilitacije i postojanju osude. U takvom registru našle bi se osobe koje su pravomoćno osuđene za kaznena i prekršajna djela koja ih čine neprikladnima za rad s djecom, ali i osobe koje su stegovno odgovarale zbog neprimjerenog odnosa prema djeci ili zbog drugih razloga nisu primjerene za rad s djecom.

Takav model imaju neke europske zemlje, poput, primjerice, Velike Britanije – kaže pravobraniteljica.

KAKO SE S PROBLEMOM NOSE U REGIJI I NA ZAPADU EUROPE?

Time bi se riješila dilema oko „javnog registra pedofila“, za koji se zalažu građani, ali i ispoštovalo pravo na zaštitu osobnih podataka i drugih odredbi zakona zbog kojih od javnog registra zaziru i puno zrelije države.

Među onim zemljama koje su jasno rekle „da“ javnom registru su Poljska i Makedonija. Kratkim uvidom u njihovu bazu lako je vidjeti stvarnu sliku pedofilije kao raširenog problema.

Za silovanje i bludne radnje nad djetetom ispod 15 godina osuđeno je i puno mladih ljudi, što potvrđuje upozorenje stručnjaka da seksualna sklonost prema djeci u kontekstu pedofilije nije rezervirana samo za „starijeg gospodina“. Javni podatci otkrivaju i da je velik broj osoba između 20 i 30 godina osuđeno za ovo zlodjelo.

ILUSTRACIJA: CANVA

Srbija i Bosna i Hercegovina imaju svoj registar pedofila koji je sličan hrvatskoj Kaznenoj evidenciji MPU-a: nije javan, ali mu mogu, odnosno moraju pristupiti svi oni koji rade s djecom, radi provjere. Za razliku od Hrvatske, ove zemlje podatke o počiniteljima čuvaju trajno i zbog njih počiniteljima do daljnjeg nije dozvoljeno ni da se približavaju mjestima kao što su škole, vrtići, igraonice, a kamoli da rade s djecom.

Što se sankcije počinitelja tiče, u regiji je velik iskorak napravila Makedonija kao prva zemlja koja je prva uvela kemijsku kastraciju pedofila i to za one koji ponove djelo nakon izlaska iz zatvora. Predatori djece koji su osuđeni po prvi put mogu pak birati između 15 do 40 godina zatvora ili blažu kaznu, uz kemijsku kastraciju svakih 6 mjeseci.

Kako pak Zapad rješava ovaj problem?

-Te su zemlje pokazale jasan stav i uvele generalne zabrane u kojima počinitelji seksualnih delikata nikako ne mogu raditi s djecom. Među njima su Švedska, Belgija, Nizozemska, Španjolska, Velika Britanija, Estonija, Litva, Island, Latvija i druge. U nekim zemljama sud zabranjuje osobama da rade s djecom, u nekima postoji opća zabrana da počinitelji seksualnih delikata rade s djecom. Neke zemlje uvele su listu zanimanja za koje se traži posebna provjera i obvezuje poslodavce da izvrše provjeru.

Primjerice, u Velikoj Britaniji prikladnost potencijalnog zaposlenika pojedinačno ocjenjuje poslodavac, no odluku donosi Disclosure and Barring Service (DBS) koji vodi listu osoba kojima je zabranjen rad s djecom – kaže pravobraniteljica.

Irska pak ima nešto nalik „susjedskoj straži“ koja kontrolira počinitelja nakon odsluženja kazne. Počinitelj koji se iz zatvora vraća kući ili se seli u drugu ulicu ili grad mora se prijaviti nadležnoj osobi. Ona pak surađuje s policijom i sudovima te je u ime društva zadužena za kontrolu predatora u svojoj okolini.

U našoj zemlji to je još samo dalek san.

– Hrvatski sustav praćenja počinitelja nakon izlaska iz zatvora ne jamči dovoljnu zaštitu žrtvama. Dok su na uvjetnom otpustu, počinitelji su u praćenju probacijske službe, no nakon punog izvršenja zatvorske kazne rijetko se izriču sigurnosne mjere zaštitnog nadzora pa tada više nema takvoga praćenja.

Zbog toga smo inzistirali, a Ministarstvo pravosuđa i uprave je to prihvatilo, da se u Kaznenom zakonu uvede obvezno izricanje ove sigurnosne mjere ako, po stručnoj procjeni, postoji opasnost od recidiva – o malim pomacima kaže pravobraniteljica koja ističe kako se promjena mora dogoditi i u sustavu zaštite djeteta-žrtve.

SIGURAN KROV „DJEČJE KUĆE“

Naglašava izvrstan primjer Islanda i skandinavskih zemalja koje imaju model Barnahusa („dječje kuće“), a koji je prihvaćen kao primjer dobre prakse na razini Europske unije. Ured pravobraniteljice je predložio Vladi RH, da po uzoru na taj model, osnuje interdisciplinarne regionalne centre za djecu u našoj zemlji.

– To je mjesto na kojem stručnjaci dolaze k djetetu, a ne da ih dijete mora obilaziti na različitim lokacijama, iznova proživljavajući nasilje koje mu se dogodilo, što ga još dodatno traumatizira. On koordinira paralelne kaznene istrage i istrage o dobrobiti djece, okuplja sve relevantne službe pod jednim krovom i tako pomaže u izbjegavanju reviktimizacije djeteta.

U Dječjoj kući dijete se može i saslušati, liječnički pregledati u forenzičke svrhe, mogu se temeljito procijeniti njegove individualne potrebe, izraditi individualni plan zaštite djetetove sigurnosti te mu se mogu pružiti sve potrebne terapijske usluge – o važnosti cjelovitog pristupa na jednoj adresi kaže pravobraniteljica.

KAD ĆEMO POČETI PROCESUIRATI „BEZNAČAJNA DJELA“?

Ujedno, kod zadaća koje su još ostale pred hrvatskim sustavom zaštite djece je i procesuirati ona kaznena djela za koje još uvijek nema dovoljno sluha u javnosti. Jer, opasnost danas nisu samo prijavljeni i osuđeni predatori.

-Želimo izbjeći da u doticaj s djecom dolaze osobe koje nisu osuđene, ali svojim ponašanjem djecu ugrožavaju. Govorimo o situacijama u kojima je dijete izloženo neprimjerenim dodirima, seksualnim aluzijama, uspostavljanju neželjene komunikacije. Kad se osjećaju izloženo, uplašeno i uznemireno.

Ne podržavamo ni one situacije u kojima službena osoba koristi „nastavne metode“ poput omalovažavanja, izrugivanja ili verbalnom nasilju da bi postigla neki cilj.

Za ove primjere koje sam navela počinitelji neće biti kazneno procesuirani jer se u zakonu ova djela trenutno smatraju „beznačajnim kaznenim djelima“ koja nisu vrijedna da se na njih troše sudski resursi.

A za žrtvu su prekretnica koja mijenja cijeli njen život – upozorava pravobraniteljica.

Važno je djecu poučavati o opasnostima i mogućnostima zaštite od opasnih osoba.

U tome bitnu ulogu imaju njihovi roditelji.

No oni nerijetko zaziru od razgovora s djecom o toj temi i radije je prepuštaju vrtiću ili školi, odnosno, preventivnim programima.

Pravobraniteljica za djecu Helena Pirnat Dragičević

RODITELJI, PRIČAJTE SA SVOJOM DJECOM

U problematici pedofilije u društvu veliku ulogu imaju i sustavi prevencije.

U Hrvatskoj se edukativni i preventivni programi već provode u nekim vrtićima i školama, no ne u svima. Ured pravobraniteljice izdvaja CAP i SNEP programe, kao obuhvatne i kvalitetne po tom pitanju, koji djecu poučavaju preventijskim vještinama u slučajevima seksualnog zlostavljanja i smanjivanju rizika seksualnog nasilja nad i među djecom i mladima.

No, o opasnostima i mogućnostima zaštite djecu je važno poučavati već od najranije dobi, kaže pravobraniteljica, a tu je „domaća zadaća“ prvenstveno na roditeljima.

– Važno je djecu poučavati o opasnostima i mogućnostima zaštite. U tome bitnu ulogu imaju njihovi roditelji, ali oni nerijetko zaziru od razgovora s djecom o toj temi, prepuštajući to odgojno-obrazovnim ustanovama i preventivnim programima za djecu. No ti programi zasad nisu pod jednakim uvjetima dostupni svoj djeci, što također treba promijeniti – zaključuje pravobraniteljica. (www.icv.hr, Marija Lovrenc, foto: ilustracija: Canva, dijete.hr)

Članci su objavljeni u okviru programa poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije u serijalu: *“Pedofilija – bolest društva koja raste, a lijek se ne nazire”*.